

գիւղացիները իրանց կարիքների համար, 3) Սարգեր և ճանճեր, Լիբկնեխտի, 4) Հարուստները և Աղքատները, Բախի, 5) Հաց, Լոյս և Ազատութիւն, Պեշխոնովի—«Սեանքի» հրատարակութիւններ են. 1) Տնտեսական Զարգացման Փաղերը, Բ. Իշխ. 2) Ընդհանուր ընտրողական իրաւունքը Արեւմուտքում, Վոդովոզովի. 3) Աւստրիայի ծգնաժամը, Կաուցկի, Նորմալ 4) բանուորական օր, Ջէյդէլի, 5) Մարքսի յաւելեալ արժէքը, Շտերնի: «Կայծի» հրատարակութիւններն են 1) Կաուցկու «Հայրենասիրութիւրը» և 2) Բրակէի «Կորչեն Սոց.-Դեմոկրատները»:

Այդ բրոշիւրների մէջ նկատուած է աշխատանքի հապճեպութիւն, լեզուի արուեստակեալ, «խտելիզենտ» կազմութիւն, որ հազիւ թէ գիւրացնի բուն ժողովրդի ընթերցանութիւնը: Պէտք է ասել որ փոքր ի շատէ ինտելիգենտ ընթերցողները մեզանում այդ տեսակ բրոշիւրների հետ ծանօթ են լինում արդէն ուսերէնով, հետեւեալ թարգմանողները պէտք է ի նկատի ունենան մեր հասարակ գրագէտ մասսան, իսկ նրա հետ զրոյց անելիս պէտք է աւելի պարզ, ժողովրդական դարձուածներով միտքը արտայայտել. մի բան որ ի հարկէ աւելի մեծ աշխատանք է պահանջում քան մեքենայական թարգմանութիւնը «խտելիզենտ» ոճով: Խնդիրը բրոշիւրների քանակի մէջ չէ, այլ և որակի:

Մ.

Ասրալե, Հոգատիրութիւնը Կովկասում, հետազոտութիւն, Ալէքսանդրապոլ, 1906, գ. 10 կ.

Այս գրքոյկում հեղինակը նպատակ է դրել «ամփոփել թէ՛ ինչ վիճակում էր հողատիրութիւնը Կովկասում Իսլամի տիրապետութեան ժամանակ և ինչ վիճակի ենթարկուեց ուսական տիրապետութիւնից յետոյ»: Բրոշիւրի տեղեկները այն է որ թուրք բէգերը, խաները և աղայարները, օգտուելով ուսական տիրապետութեան անտեղեկութիւնից, իրանց հողերի «կալուածատէրեր» և գիւղացիների «ճորտատէրեր» դառան, մինչդեռ իսլամի օրէնքով հողը համայնական է և հողը պիտի ճանաչել պետական, բաժանել երկրագործ դասակարգին առանց որեւէ վարձատրութեան: Հետազոտութեան փաստական մասը թոյլ է: Ագրարային հարցը տեղական կոմիտէներում վճռելիս այս հետազոտութիւնը կարող է պարզել մի քանի կէտեր:

Մ.